

Sygn. akt VIII U 426/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Grażyna Łazowska
Protokolant	Anna Krzyszkowska

po rozpoznaniu w dniu 16 grudnia 2020 r. w Gliwicach

sprawy K. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o rekompensatę

na skutek odwołania K. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 19 lutego 2020 r. **nr** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu prawo do rekompensaty określonej w art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych poczynając od 1 lutego 2020 roku.

(-) Sędzia Grażyna Łazowska

Sygn. akt VIII U 426/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 19 lutego 2020r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu K. C. prawa do rekompensaty, gdyż do 31 grudnia 2008r. ubezpieczony nie udokumentował 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Organ rentowy wskazał, że do pracy w warunkach szczególnych nie uwzględnił okresów zatrudnienia od 15 sierpnia 1985r. do 31 grudnia 1997r. oraz od 8 czerwca 1998r. do 30 czerwca 2005r., gdyż nie zostały właściwie udokumentowane, brak powołania właściwego wykazu, działu, pozycji i punktu stosownego zarządzenia resortowego.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany przez przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach, po uprzednim zaliczeniu powyższych nieuwzględnionych przez organ rentowy okresów zatrudnienia.

W uzasadnieniu ubezpieczony podniósł, że w ramach różnych form zatrudnienia wykonywał w tym czasie pracę właściwą dla instruktora terapii uzależnień, co jest zgodne z rozporządzeniem Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. – wykaz A dział XII poz. 1 oraz Zarządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 12 lipca 1983r. Ubezpieczony dodał, że jest certyfikowanym specjalistą psychoterapii uzależnień, ale taka specjalizacja nie mogła znaleźć się w wykazie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, ponieważ system szkoleń i certyfikacji uruchomiony został dopiero w 2002r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko zajęte w decyzji skarżonej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z 16 grudnia 2019r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu K. C. (ur. (...)) zaliczkę na poczet przysługującej emerytury od 30 listopada 2019r., to jest od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Wysokość świadczenia organ rentowy obliczył zgodnie z art.25 i art.26 ustawy emerytalnej.

Do obliczenia emerytury przyjęto kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano emeryturę. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, które ustalono na dzień zgłoszenia wniosku o emeryturę:

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 232 088,38 zł,

- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 535 337,67 zł,

- kwota środków zewidencjonowanych na subkoncie, z uwzględnieniem ich waloryzacji wynosi 119 819,34 zł,

- średnie dalsze trwanie życia wynosi 217,10 m-cy,

- wyliczona kwota emerytury wynosi 4 086,81 zł.

Ubezpieczony był zatrudniony w (...) Oddziale (...) w Ś. (późniejsze Centrum (...) w G.) na stanowiskach:

- od 15 sierpnia 1985r. do 31 grudnia 1988r. - przyuczonego instruktora terapii zajęciowej,

- od 1 stycznia 1989r. do 28 lutego 1989r. – instruktora terapii zajęciowej,

- od 1 marca 1989r. do 31 grudnia 1997r. - kierownika.

Ubezpieczony był zatrudniony w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Zakład (...) w P. jako kierownik – dyrektor (...), specjalisty terapii uzależnień w oddziale odwykowym od 8 czerwca 1998r. do 30 czerwca 2005r.

Ubezpieczony K. C. ukończył Wyższą Szkołę (...)

w W. i następnie szereg szkoleń uzyskując w 2002r. uprawnienia do prowadzenia terapii i rehabilitacji uzależnienia od narkotyków w zakresie specjalisty terapii uzależnień.

Ośrodek w Ś. był przeznaczony na około 25-30 pacjentów, dla których był prognozowany 24 miesięczny okres terapii. Kierowani tam pacjenci byli uzależnieni przede wszystkim od narkotyków. Mieszkali oni w ośrodku. Bezpośrednio z pacjentami pracowało około 7 pracowników, do których należeli psychologowie, pedagodzy i instruktorzy terapii zajęciowej oraz kierownik ośrodka. Plan dnia pacjentów był ustalony w ten sposób, że rano odbywała się odprawa, gdzie uzgadniano rozkłady zajęć, podział na grupy. Pacjenci mogli się

wypowiedzieć. Potem w godzinach od 8 do 14 była ergoterapia, czyli pacjenci wykonywali wszelkie prace potrzebne do funkcjonowania ośrodka: gotowali, sprząkali, wykonywali drobne remonty wewnątrz i na zewnątrz budynku. Następnie popołudniu odbywały się spotkania indywidualne z terapeutami. Pracownicy wykonywali pracę w ramach dyżurów 48 godzinnych lub 72 godzinnych. Również praca ubezpieczonego miała charakter dyżurowy. Zwykle praca rozpoczynała się o godzinę 8. Ubezpieczony, podobnie jak inni terapeuci, pracował albo w gabinecie, albo obchodził ośrodek, zaglądał co robią pacjenci. Jeśli była potrzeba to interweniował, rozmawiał, przyjmował pacjentów. Po południu prowadził terapie indywidualne albo terapie tematyczne w małych grupach. Ta terapia mogła trwać około 3 godzin. Nadto w czasie dnia miały miejsce spotkania całej społeczności, które były zwoływane albo przez terapeutów albo przez samych pacjentów. Pozostawał cały czas

w gotowości do działania. Zajmował się również prowadzeniem dokumentacji medycznej.

Raz w tygodniu odbywało się zebranie kliniczne pracowników ośrodka, gdzie omawiane były kwestie dotyczące ośrodka i konkretnych pacjentów. Spotkania trwały od 8 do 14. Brali w nim udział terapeuci, którzy w tym czasie mieli dyżur, a pozostali przyjeżdżali w swoje wolne dni. Terapeuta dyżurujący brał udział w spotkaniu, a jeżeli była taka potrzeba, to wychodził z zebrania i zajmował się pacjentami, a ponadto raz w miesiącu odbywało się specjalne zebranie „superwizja”. Różniło się ono od spotkań tygodniowych tym, że przyjeżdżała na nie osoba z zewnątrz, która odnosiła się do zgłaszanych przez personel problemów. W spotkaniu tym brali udział dyżurujący i pozostali pracownicy, którzy specjalnie przyjeżdżali. Trwało to spotkanie około 3 godzin. Do obowiązków ubezpieczonego jako kierownika ośrodka należało organizowanie spotkania w środę, organizowanie pracy ośrodka, zapewnienie odpowiedniej obsady. Nadto z uwagi na fakt, że miał największe doświadczenie w leczeniu uzależnień był liderem społeczności terapeutycznej. Wszystkie kwestie kadrowe, księgowo, zaopatrzeniowe były rozwiązywane przez biuro w G.. Ubezpieczony głównie prowadził spotkania społeczności terapeutycznej, na których omawiane były kwestie leczenia, kwestie interpersonalne, rozwiązywane były konflikty społeczności, omawiane były role społeczne pełnione przez poszczególnych pacjentów w ramach terapii itp. Spotkania odbywały się dwa razy w tygodniu. Ubezpieczony pracował albo 48 godzin w tygodniu, albo na dyżurach

24 godzinnych. Jeśli nie miał dyżuru w dzień wyznaczonego spotkania społeczności terapeutycznej to albo prowadził je ktoś inny albo ubezpieczony przyjeżdżał w ramach nadgodzin. Ubezpieczony w tym czasie często pracował w nadgodzinach, nie pracował dodatkowo, za wyjątkiem kilku zleceń w szkołach. Praca ubezpieczonego w P. była taka sama jak w Ośrodku w Ś.. Obydwa te ośrodki zostały utworzone przy udziale ubezpieczonego i ubezpieczony bardzo się angażował w ich powstanie. Była to bardzo obciążająca praca, bo była to praca z osobami poważnie zaburzonymi, były to też osoby uzależnione od substancji psychoaktywnych. Część tych osób miała przeszłość kryminalną, doświadczyła różnych traumatycznych przeżyć. Nadto panował strach przed zarażeniem HIV. Bezpośrednio praca z pacjentem zajmowała praktycznie wszystkie godziny dyżurów, oprócz godzin snów, a i w tym czasie zdarzało się, że ubezpieczony musiał zająć się pacjentem.

Nie było różnicy pomiędzy pracą w ośrodku terapeutycznym a pracą na oddziale w klinice, co więcej praca w ośrodku była nawet trudniejsza z tego względu, że osoby uzależnione od narkotyków tworzyły własną subkulturę, trudno było do nich dotrzeć, co wymagało większego zaangażowania.

Centrum (...) wystawiło ubezpieczonemu świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach na oddziale stacjonarnym odwykowym polegające na diagnozie i terapii osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych (narkotyków) była to praca w bezpośrednim kontakcie z pacjentem - wykaz A dział XII pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. – na stanowiskach: od 15 sierpnia 1985r. do 31 grudnia 1988r. przyuczony instruktor terapii zajęciowej, od 1 stycznia 1989r. do 28 lutego 1989r. – instruktor terapii zajęciowej, od 1 marca 1989r. do 31 grudnia 1997r. – kierownik. Podano, że zmiana stanowiska następowała w wyniku podniesienia kwalifikacji zawodowych i nie powodowała zmiany charakteru wykonywanej pracy.

(...) Zakład (...) wystawił ubezpieczonemu w dniu 18 grudnia 2019r. świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach,

że w okresie zatrudnienia od 8 czerwca 1998r. do 30 czerwca 2005r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach na oddziale stacjonarnym odwykowym polegające na diagnozie i terapii osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych (narkotyków), była to praca w bezpośrednim kontakcie z pacjentem – wykaz A dział XII pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r.

Powyższe Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zawartej w aktach organu rentowego, aktach osobowych ubezpieczonego oraz świadków z okresu zatrudnienia w Ośrodkach (...) i (...), zeznań świadków J. S. (1), E. M., K. Z., J. G., J. S. (2), K. C. (protokół elektroniczny z rozprawy: z 12 sierpnia 2020r. czas 00:05:10 – 02:02:25, z 28 października 2020r. czas 00:01:57 – 00:24:39, z 16 grudnia 2020r. czas 00:00:59 – 00:51:53).

Sąd dał wiarę zeznaniom słuchanych w sprawie świadków – współpracowników ubezpieczonego ze spornych okresów zatrudnienia w ośrodkach w Ś. i P. oraz zeznaniom ubezpieczonego, gdyż były one rzeczowe, logiczne, szczegółowe, zgodne ze sobą i korespondujące z zebraną w sprawie dokumentacją.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego K. C. zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2015r., poz. 965 ze zm.), rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

W myśl ust. 2 rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy czym chodzi tu o prawo do wcześniejszej emerytury. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z 17 grudnia 2015r. (sygn. akt III AUa 717/15), celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (w myśl art.23 ustawy rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty.

Ubezpieczony K. C. jest uprawniony do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 53 ze zm.).

W takiej sytuacji możliwe jest przyznanie mu prawa do rekompensaty na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych pod warunkiem, że legitymuje się on co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - art. 21 ust. 1 ustawy).

W rozpoznawanej sprawie spór sprowadzał się do ustalenia, czy istnieją podstawy do zaliczenia do pracy w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia ubezpieczonego od 15 sierpnia 1985r. do 31 grudnia 1997r. oraz od 8 czerwca 1998r. do 30 czerwca 2005r. kolejno w (...) Oddziale (...) w Ś. oraz w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Zakład (...) (...) w P..

W wykazie A dziale XII poz.1 wymieniono prace: „ Prace na oddziałach: intensywnej opieki medycznej, anestezjologii, psychiatrycznych i odwykowych, onkologicznych, leczenia oparzeń oraz ostrych zatruc w bezpośrednim kontakcie z pacjentami ”.

W ocenie Sądu przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe pozwala na zaliczenie do pracy w warunkach szczególnych spornych okresów zatrudnienia, gdyż ubezpieczony wykonywał w tym czasie pracę w warunkach szczególnych wymienioną w ww. przepisie rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983r., poz.43 ze zm.). Ubezpieczony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na oddziale odwykowym ośrodków w Ś. i P. w bezpośrednim kontakcie z pacjentami jako terapeuta uzależnień, również pracę taką wykonywał kiedy zajmował stanowisko kierownika ośrodka. Ubezpieczony zajmował się leczeniem osób uzależnionych od narkotyków i innych środków psychoaktywnych. Wykonywał pracę w ramach dyżurów, przyjmował pacjentów, prowadził terapie grupowe i indywidualne, w pozostałym czasie był cały czas w gotowości do działania.

Powyższe wynika z wiarygodnych zeznań słuchanych w sprawie świadków, współpracowników ubezpieczonego, z zeznań ubezpieczonego, a także ze zgromadzonej w sprawie dokumentacji, w tym przedłożonych świadectw wykonywania prac w warunkach szczególnych.

Okoliczność, że pracodawca nie wskazał konkretnego stanowiska pracy według wykazu resortowego nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Decydujące znaczenie w sprawie ma to jaką faktycznie pracę ubezpieczony wykonywał i czy można ją zakwalifikować do prac wymienionych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów (wykaz A i B), w którym zawarty jest kompletny wykaz stanowisk pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Zarządzenia resortowe nie mają mocy powszechnie obowiązującej i mogą być stosowane jedynie pomocniczo, porządkują co (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2008r., I UK 192/07, Lex nr 447272).

Po zaliczeniu spornych okresów zatrudnienia do pracy w warunkach szczególnych, ubezpieczony na dzień 31 grudnia 2008r. legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem takiej pracy. Tym samym spełnia przesłanki do przyznania mu prawa do rekompensaty.

W konsekwencji powyższego Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do rekompensaty określonej w art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, poczynając od 1 lutego 2020r., od miesiąca zgłoszenia wniosku o rekompensatę.

(-) sędzia Grażyna Łazowska